

УДК 351.756:314.74

JEL F22, J18

DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-8273/2026-14-20>**Мосора Л.С.**кандидат наук з державного управління, доцент,
доцент кафедри публічного управління,
адміністрування і національної безпеки,

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4341-1937>**Larysa Mosora**

Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ТРАКТУВАННЯ КАТЕГОРІЇ «МІГРАЦІЙНА ПОЛІТИКА» У СУЧАСНИХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

CONCEPTUAL FOUNDATIONS FOR INTERPRETING THE CATEGORY OF «MIGRATION POLICY» IN CONTEMPORARY SCIENTIFIC RESEARCH

Анотація. Обґрунтовано актуальність вивчення міграційної політики в умовах державних трансформацій, зростання масштабів міграції, воєнних конфліктів, демографічних змін та соціально-економічних викликів. Виокремлено та охарактеризовано основні підходи до розуміння міграційної політики: управлінський, інструментальний, соціально-економічний, безпековий та системно-комплексний. Встановлено, що управлінський підхід акцентує увагу на ролі держави як суб'єкта регулювання міграційних процесів; інструментальний – сукупності механізмів та засобів державного впливу; соціально-економічний – впливі міграції на розвиток людського капіталу, ринок праці та економічну стабільність; безпековий – мінімізації ризиків і загроз, пов'язаних із міграційними процесами; системно-комплексний підхід – багаторівневу систему взаємопов'язаних цілей, принципів, механізмів та інструментів державного регулювання.

Ключові слова: міграційна політика, державне регулювання, міграційні процеси, публічне управління, міграційні потоки, національна безпека.

Abstract. The article explores the conceptual principles of interpreting the category of “migration policy” in modern scientific research. The relevance of studying migration policy in the context of globalization transformations, the growth of the scale of migration processes, military conflicts, demographic changes and socio-economic challenges is substantiated. The aim of the article is to generalize and critically analyze the main scientific approaches to determining the essence of the category of “migration policy” and forming a comprehensive vision of its content in the context of modern transformation processes. The methodological basis of the study is the methods of analysis, synthesis, comparison, systemic and generalizing methods, which allowed to systematize scientific views and determine the features of interpreting migration policy in various fields of knowledge. As a result of the study, the main approaches to understanding migration policy were identified and characterized: managerial, instrumental, socio-economic, security and systemic-complex. It was established that the managerial approach focuses on the role of the state as the main subject of regulating migration processes; instrumental – on the set of mechanisms and means of state influence; socio-economic – on the impact of migration on the development of human capital, the labor market and economic stability; security – on minimizing risks and threats associated with migration processes. The most complex was determined to be the systemic-complex approach, which considers migration policy as a multi-level system of interconnected goals, principles, mechanisms and instruments of state regulation. It was concluded that the modern interpretation of migration policy requires the integration of various scientific approaches, since it is a multidimensional and dynamic phenomenon that combines managerial, legal, social, economic and security aspects. In the conditions of martial law and post-war reconstruction of Ukraine, migration policy acquires strategic importance, which necessitates the further development of its theoretical foundations and improvement of mechanisms for practical implementation.

Keywords: migration policy, state regulation, migration processes, public administration, migration flows, national security, systemic approach.

Постановка проблеми. Сучасні міграційні процеси характеризуються високою динамічністю, масштабістю та багатовекторністю, що зумовлено впливом глобалізації, демографічних змін, економічної нерівності, воєнних конфліктів, політичної нестабільності, екологічних викликів та цифровізації суспільства. За цих умов міграційна політика набуває особливого значення як інструмент державного регулювання міграційних потоків, забезпечення національної безпеки, соціально-економічного розвитку та захисту прав людини. Це порушує питання щодо трактування категорії «міграційна політика», яке в умовах її багатогран-

ності спрямування вказує на відсутність єдиного підходу до визначення даного поняття.

Особливої актуальності дослідження концептуальних засад трактування категорії «міграційна політика» набуває через трансформаційні процеси в Україні, спричинені повномасштабною війною, вимушеною зовнішньою та внутрішньою міграцією населення, демографічною кризою, погіршенням соціально-економічного розвитку держави. Фактично через війну сформувалось три основні напрями на які націлюється міграційна політика, а саме: регулювання процесів зовнішньої та внутрішньої міграції, сприяння інте-

грації внутрішньо переміщених осіб, а також адаптація державної міграційної політики до європейських стандартів у контексті євроінтеграції. Це потребує переосмислення існуючих наукових підходів до визначення сутності міграційної політики та формування сучасного теоретико-методологічного підґрунтя для її дослідження з подальшим обґрунтуванням практичних аспектів її реалізації. Слід усвідомити, що на сьогодні міграційна політика повинна мати практичні важелі впливу на міграційні процеси, швидко реагувати на суспільні зміни та, водночас, апробувати кращі зарубіжні практики управління міграційними потоками. Тому важливо не тільки виокремити основні підходи до трактування міграційної політики, а виділити у кожному з них практичні аспекти її реалізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Враховуючи міждисциплінарний характер міграційної політики, зазначимо, що дослідження її сутності та особливостей реалізації здійснюються в економічній, політичній, історичній, правовій сферах, а також у публічному управлінні та адмініструванні. Це ще раз підтверджує її важливу роль у регулюванні не тільки міграційних процесів, а й як результат, вплив на соціально-економічний розвиток, демографічні тенденції, національну безпеку. Зауважимо, що в наукових працях з права акцент робиться на аналізі адміністративно-правових засад формування і реалізації державної міграційної політики (Т. Дракохруст [5], О. Сотула [2], К. Шкарупа [26], Б. Чегіль [24]); в дослідженнях з економіки розкриваються основні аспекти міграційної політики як діяльності щодо державного регулювання міграційних процесів у контексті соціально-економічного розвитку країни (В. Лойко [11], Д. Пудрик [16], О. Риндзак [18]); у наукових напрацюваннях з політичних наук аналізується розвиток державної міграційної політики з урахуванням досвіду країн Європейського Союзу (С. Була [3], Л. Дорош [28], Ю. Мельник [14], Ю. Чайковський [23]). У сфері публічного управління та адміністрування проводиться аналіз особливостей державного регулювання міграційних процесів, впливу та ролі держави на визначення пріоритетних

напрямів реалізації державної міграційної політики (З. Грицишена [4], Т. Крушельницька, Л. Івашова [10], О. Малиновська [12], О. Пархоменко-Кучевіл [15], В. Філіппова та І. Лопушинський [21]).

Мета статті полягає в узагальненні та критичному аналізі існуючих концептуальних підходів до трактування категорії «міграційна політика», а також формуванні комплексного теоретико-методологічного підходу до визначення ролі міграційної політики в умовах сучасних трансформаційних процесів у державі.

Методи дослідження. У процесі наукового дослідження використано такі методи: аналіз і синтез – для узагальнення наукових підходів до трактування категорії «міграційна політика»; метод порівняння – для зіставлення існуючих дефініцій та виявлення їхніх спільних і відмінних характеристик; системний метод – для розкриття міграційної політики як складної багаторівневої системи державного регулювання міграційних процесів; метод узагальнення – для систематизації наукових підходів і формування комплексного бачення досліджуваної категорії.

Виклад основного матеріалу дослідження. Враховуючи те, що міграційна політика є об'єктом дослідження багатьох наукових напрямів, а зміст характеризує її як багатовимірний процес, що об'єднує багато напрямів важливо систематизувати такі підходи до трактування міграційної політики, що дозволяє глибше розкрити її зміст, функціональне призначення, обґрунтувати її вплив на різні сфери суспільного життя, визначити місце в системі публічного управління. На основі поданого масиву наукових трактувань державної міграційної політики можна виокремити декілька підходів, що формують зміст категорії «міграційна політика» (рис. 1).

Деталізуємо особливості застосування даних підходів до визначення поняття «міграційна політика».

1. Управлінський підхід. Державна міграційна політика трактується як цілеспрямована управлінська діяльність суб'єктів публічного управління. Ключовими ознаками міграційної політики у даному контексті є те, що вона має прямий вплив та пов'язана з

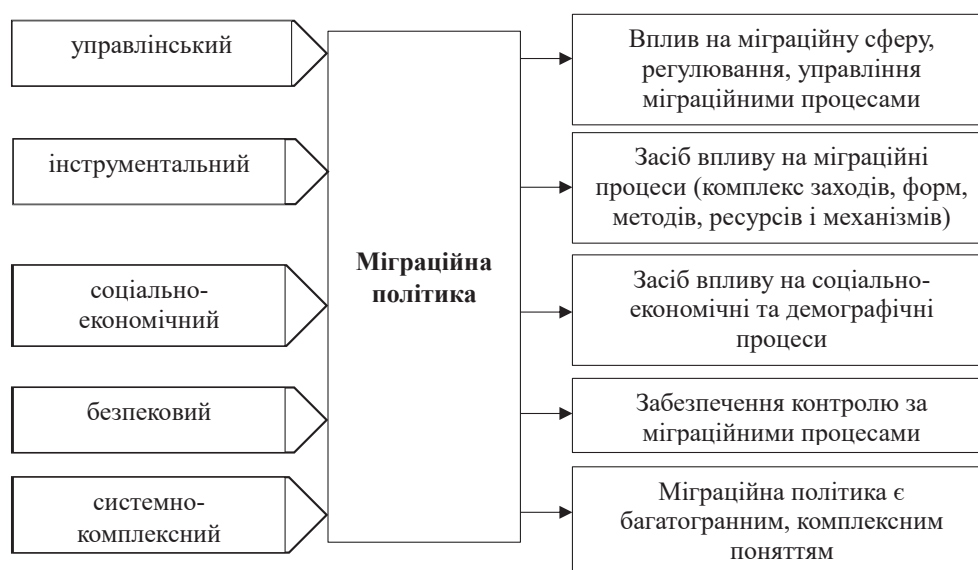

Рис. 1. Підходи до визначення міграційної політики

Джерело: сформовано автором

ухваленням і реалізацією відповідних управлінських рішень у сфері регулювання міграційних процесів. У науковій літературі державну міграційну політику відповідно до даного підходу переважно визначають як цілеспрямовану діяльність держави, спрямовану на регулювання та контроль міграційних процесів. У межах цього підходу держава розглядається як основний суб'єкт, що формує стратегічні напрями, визначає механізми впливу на міграцію та реалізує відповідні управлінські рішення. Відтак міграційна політика трактується як складова державної політики, спрямована на ефективне управління міграційними процесами.

У контексті даного підходу можемо навести декілька визначень міграційної політики, що подають вітчизняні та зарубіжні науковці. Зокрема О.Малиновська стверджує, що міграційна політика виступає важливим елементом державної політики, оскільки враховує специфіку та динаміку змін як у внутрішніх, соціально-економічних процесах, так і у зовнішніх. Вона формує політику народонаселення, регулює міграційні потоки, орієнтована на захист внутрішнього ринку праці та запобігання неконтрольованих міграційних процесів [13]. Міграційна політика має великий вплив на економічний, політичний, соціальний та культурний розвиток суспільства. Вона є необхідною як для мінімізації ризиків, пов'язаних з міграційними процесами, так і для максимального використання значного позитивного потенціалу міграції в інтересах національного розвитку [4]. Дуальний характер міграційної політики є однією з ключових її особливостей, що дозволяє розглядати її одночасно і як фактор впливу на динаміку демографічних показників, і як інструмент формування ресурсного забезпечення повоєнного відновлення і розвитку України в цілому.

Міграційна політика є ключовим елементом управління міграціями, її інститути та механізми мають суттєве значення в забезпеченні інтересів мігрантів, наданні міграційним процесам організованого, безпечного та інституційного характеру [2]. Державна міграційна політика повинна бути гнучкою, адаптивною та ефективною, враховуючи потреби та інтереси як внутрішніх, так і зовнішніх мігрантів. Вона має спрямовуватись на забезпечення стабільності, розвитку економіки, соціальної інтеграції та безпеки країни [8]. Зважаючи на зазначені трактування поняття «міграційна політика», вважаємо, що міграційна політика – це системний механізм управління міграційними процесами як у внутрішній, так зовнішній площинах переміщення осіб задля забезпечення збалансованого та ефективного впливу міграції на соціально-економічний розвиток країн та сприяння національній безпеці держави.

2. Інструментальний підхід. Інструментальний підхід розглядає міграційну політику як систему правових, адміністративних, економічних та інституційних інструментів, за допомогою яких держава регулює міграційні процеси відповідно до своїх стратегічних цілей. У межах цього підходу міграційна політика трактується як сукупність механізмів, методів і заходів, спрямованих на контроль, впорядкування та ефективне управління міграційними процесами. Ефективність такої політики визначається узгодженістю застосовуваних інструментів і спроможністю державних інститутів реагувати на зміни міграційного середовища.

В межах даного підходу міграційна політика держави трактується як сукупність теоретичних положень, цілей і завдань, засобів та методів щодо регулювання внутрішніх і міждержавних процесів переміщення населення. Її характер і спрямованість визначаються соціально-економічною стратегією держави, а також змістом зовнішньої політики на певному етапі розвитку [5]. Міграційна політика визначається як цілеспрямованої діяльності органів державної влади з регулювання міграційних та інтеграційних процесів, а також пов'язаних з ними факторів з метою оптимізації міграційної активності населення відповідно до національних пріоритетів, гармонізації індивідуальних і суспільних інтересів, покращення якості життя населення та забезпечення цілісності соціуму [17]. У найзагальнішому розумінні вона становить сукупність принципів, норм і заходів, за допомогою яких держава здійснює вплив на масштаби, напрями та наслідки міграційних процесів [6].

У межах інституційного підходу міграційна політика постає як сфера взаємодії різних суб'єктів влади. У контексті даного підходу міграційна політика є результатом узгодження інтересів і дій різних суб'єктів, що беруть участь у формуванні та реалізації управлінських рішень, а також тих суб'єктів на кого поширюються ці рішення. Такий підхід підкреслює важливість партнерства, координації та міжсекторальної взаємодії та необхідність врахування міжнародних стандартів і зобов'язань держави у сфері міграції.

3. Соціально-економічний підхід. У багатьох наукових публікаціях міграційну політику нерозривно розглядають із соціально-економічними процесами у державі, а отже визначають у соціально-економічному вимірі. У даному підході основний акцент робиться на тому, що міграційна політика трактується як інструмент державного впливу на соціально-економічний розвиток країни, оптимізацію людського капіталу та забезпечення збалансованості попиту і пропозиції робочої сили.

Соціально-економічна інтерпретація міграційної політики акцентує увагу на таких аспектах: регулювання міжнародної та внутрішньої мобільності робочої сили; мінімізація негативних наслідків «відпливу мізків»; стимулювання повернення трудових мігрантів; інтеграція іммігрантів у соціально-економічне середовище держави; використання грошових переказів мігрантів як чинника економічного розвитку; забезпечення соціального захисту трудових мігрантів та членів їхніх сімей; демографічне відтворення населення. У цьому підході міграційна політика розглядається як складова загальної соціальної та економічної політики держави, що спрямована на забезпечення сталого розвитку, конкурентоспроможності економіки та соціальної стабільності.

І. Семенець-Орлова підкреслює, що у широкому сенсі міграційна політика: є важливим елементом загальнодержавної політики, яка визначається устроєм держави, метою, векторами руху, першочерговими пріоритетами та індикаторами належних оборонних, соціально-економічних, організаційних, політико-правових та інших умов її становлення та розвитку; являє собою державну концепцію, спрямовану на ефективне управління міграційними процесами, регулюючи їх відповідно до цілей, завдань та поточних потреб

загальнодержавної політики [19]. На думку О. Коваленко, сутнісно міграційна політика являє собою систему концептуально упорядкованих інструментів, за допомогою яких уряди країн та їх відповідні соціальні інститути впливають на процеси зовнішньої та внутрішньої міграції задля досягнення економічної стабільності в країні [9]. Г. Цімболинець міграційну політику аналізує через соціально-економічні чинники та передумови, включно з демографічною кризою і потребами ринку праці [22]. Оцінюючи ефективність державної міграційної політики, слід враховувати не тільки її демографічні результати, але також те, наскільки її реалізація забезпечує збереження соціальної згуртованості суспільства. У міграційній політиці може бути кілька вимірів: економічний, демографічний, політичний, соціальний, а також вимір, що відображає міркування національної безпеки [7]. Отже, в соціально-економічному плані міграційна політика може бути спрямована на забезпечення певних територій необхідними трудовими ресурсами.

4. Безпековий підхід. У безпековому підході акцент робиться на: захисті кордонів і контролі за незаконною міграцією; запобіганні транскордонній злочинності, тероризму та радикалізації; уникненні демографічної дестабілізації та міграційних криз; забезпеченні соціальної і правової стабільності у приймаючих спільнотах [1]. Міграційна політика виступає як комплекс заходів для забезпечення контролю за міграційними потоками, запобігання незаконному в'їзду та пом'якшення ризиків, пов'язаних з транснаціональними загрозами та нестабільністю [29], а також як складова національної безпеки держави, що спрямована на мінімізацію загроз, пов'язаних із зовнішньою та внутрішньою міграцією, контролю за потоками, запобіганням нелегальній міграції і «відтоку мізків» [27]. Державна міграційна політика у контексті забезпечення національної безпеки – це система заходів, спрямованих на управління вимушеною та масовою міграцією, захист прав громадян, стабілізацію суспільних процесів і мінімізацію ризиків для безпеки держави [25]. Отже, безпековий підхід має тісний зв'язок із концепціями безпеки національної держави, глобальної безпеки та регіональних стратегій протидії ризикам, що породжуються великомасштабними міграційними потоками.

5. Системно-комплексний підхід. Системно-комплексний підхід розглядає міграційну політику як цілісну багаторівневу систему, що поєднує правові, економічні, соціальні, демографічні, безпекові та міжнародні складові. Вона функціонує у взаємозв'язку з іншими напрямками державної політики та ґрунтується на координації діяльності різних інституцій, врахуванні причин і наслідків міграції та забезпеченні балансу інтересів держави, суспільства і особи. У межах цього підходу міграційна політика трактується як динамічна система, що адаптується до сучасних викликів, зокрема воєн, економічних криз, пандемій і демографічних змін. Незважаючи на національні особливості

її реалізації, основними завданнями залишаються регулювання міграційних потоків, контроль за переміщенням осіб, облік мігрантів та їх легальна інтеграція в суспільство.

Системно-комплексний підхід в управлінні міграційною політикою вимагає ретельного різнобічного аналізу демографічних змін, потреби у робочій силі, рівня соціального розвитку країни, економічної складової тощо. В цьому контексті, міграційні процеси мають розглядатися як невід'ємний об'єкт системи публічного управління, що потребує створення певних умов для підтримання міграції в соціально прийнятних рамках, зокрема забезпечення як соціального захисту мігрантів, так і представників суспільства, що приймає мігрантів. До того ж важливо враховувати вимоги національної безпеки при регулюванні міграції. У зв'язку з чим управління міграційними процесами можна вважати ключовою функцією міграційної політики [19].

Проведений аналіз свідчить, що міграційна політика є багатовимірною та динамічною категорією, яка охоплює правові, управлінські, соціальні, економічні й безпекові аспекти регулювання міграційних процесів. Незважаючи на різноманітність наукових підходів, більшість дослідників визначають її як цілеспрямовану діяльність держави, спрямовану на управління міграцією відповідно до національних інтересів і потреб суспільства.

Найбільш комплексним є системний підхід, який розглядає міграційну політику як сукупність взаємопов'язаних цілей, принципів, механізмів та інструментів державного регулювання. В умовах воєнного стану та повоєнного відновлення України її роль суттєво зростає, що актуалізує подальший розвиток теоретичних засад, удосконалення нормативно-правового забезпечення та формування ефективних механізмів управління міграційними процесами в державі.

Висновки. Проведене дослідження засвідчило, що категорія «міграційна політика» є складною та багатогранною, що пояснюється її міждисциплінарним характером і різноманітністю наукових підходів до трактування. Аналіз наукової літератури дозволив виокремити основні концептуальні підходи до розуміння міграційної політики: управлінський, інструментальний, соціально-економічний, безпековий та системно-комплексний. Кожен із них акцентує увагу на окремих аспектах державного регулювання міграційних процесів, однак у сукупності вони формують цілісне уявлення про зміст наукової категорії «міграційна політика». Обґрунтовано, що в сучасних умовах воєнного стану, демографічних втрат, масштабної вимушеної міграції та євроінтеграційних процесів міграційна політика набуває стратегічного значення для України. Це зумовлює необхідність подальшого розвитку її теоретико-методологічних засад, удосконалення нормативно-правового та інституційного забезпечення, а також комплексного поєднання напрямів реалізації міграційної політики.

Бібліографічний список:

1. Белаї С. Стратегічні засади державної політики безпеки щодо протидії незаконній міграції в Україні. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2019. Випуск 3. URL: <https://periodica.nadpsu.edu.ua/index.php/governance/article/view/289/290>
2. Бичай Р. Р. Державна міграційна політика в контексті забезпечення національної безпеки України. дис. ... д-ра філософії : 052 Політологія / Прикарп. нац. ун-т ім. Василя Стефаника. Івано-Франківськ, 2023. 274 с.

3. Була С. П., Зіненко М. О. Процес уніфікації спільної міграційної політики Європейського Союзу. *Регіональні студії. Регіональні студії*. 2020. №23. С. 13–18.
4. Грицишена З. Виклики для державної міграційної політики в умовах військової агресії. Державне управління: удосконалення та розвиток. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2024. №8. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/dy/article/view/4412/4447>
5. Дракохруст Т. В. Адміністративно-правові засади формування та реалізації державної міграційної політики України: дис. ... д.ю.н. Тернопіль: ЗУНУ, 2021. 434 с.
6. Івашук О. В., Угрин Б. В., Українець В. В. Інституційні виклики міграційної політики в контексті інтеграційних процесів. *Трансформаційна економіка*. № 3 (12). 2025. С. 31–37.
7. Ізбаш К. С., Дерев'янкін С. Л. Сучасний стан нормативно-правового забезпечення міграційної політики України в умовах воєнного стану. *Правове забезпечення адміністративної реформи*. 2024. С. 153–158.
8. Кобець Ю., Мадрига Т. Державна міграційна політика України в умовах повномасштабного вторгнення. *Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії*. 2023. Випуск 48. С. 252–259.
9. Коваленко О. В. Соціокультурна динаміка міграційних процесів у глобалізованому світі : дис. ... д-ра філософії : 033 Філософія. Житомир, 2023. 257 с.
10. Крушельницька Т. А., Івашова Л. М., Довженко С. Я. Особливості міграційної політики як інструменту ресурсного забезпечення повоєнного відновлення і розвитку аграрного сектору України. *Публічне управління та митне адміністрування*. 2024. №3 (42). С. 25–32.
11. Лойко В. В., Науменко В. М. Порівняльний аналіз міграційної політики України, Польщі, Чехії, Словаччини та Литви в умовах сучасних економічних трансформацій. *European scientific journal of Economic and Financial innovation*. 2025. №2 (16). URL: <https://journal.eae.com.ua/index.php/journal/article/view/429/336>
12. Малиновська О. А. Етнополітика та міграційна політика: до питання взаємозв'язку і взаємовпливу. *Political Studies*. 2023. № 1 (5). С. 178–198.
13. Малиновська О. А. Міграційна політика: глобальний контекст та українські реалії : монографія. К. : НІСД, 2018. 472 с.
14. Мельник Ю. Міграційна політика ЄС в контексті військових дій в Україні та світі. *Науковий журнал «Політикус»*. 2024. Вип. 1. С. 169–173.
15. Пархоменко-Куцевіл О. І. Теоретичні засади формування та реалізації державної міграційної політики України в умовах воєнного стану. *Суспільство та національні інтереси*. 2025. № 10 (18). С. 616–625.
16. Пудрик, Д. В. Державна міграційна політика в системі управління національним господарством : автореф. дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.03. Суми, 2021. 38 с.
17. Риндзак О. Т. Державна міграційна політика України: концептуальні аспекти формування. *Економіка України*. 2020. №9. С. 66–79.
18. Риндзак О. Т. Міграційна політика в системі інтеграційних процесів України: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня д. е. н. спец. 08.00.07 - демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика Вінниця, 2020. 43 с.
19. Семенець-Орлова І. А. Міграційна політика: поняття, сутність, методологія формування та економічні аспекти. *Економіка: реалії часу. Науковий журнал*. 2024. № 2 (72). С. 5–12.
20. Сотула О. С., Василяк О. К. Міграційна політика під час війни: кримінально-правова компаратива. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2024. Вип. 2. С. 25–30.
21. Філіппова В., Лопушинський І., Плющ Р. Наслідки сучасної міграційної політики Європейського Союзу. *Migration & Law*. 2022. Vol. 2 (issues 1–2). С. 26–40.
22. Цімболинець Г. Соціально-економічні аспекти міграційної політики Європейського Союзу. *Міжнародний науковий вісник*. 2020. Спецвипуск 1 (21). С. 118–129.
23. Чайковський Ю., Харитонов Р. Формування міграційної політики Європейського Союзу та її зв'язок з політикою безпеки. *Університетські наукові записки*. 2021. №6 (84). С. 138–151.
24. Чегіль Б. І. Запобігання органами прокуратури злочинам, пов'язаних із реалізацією державної міграційної політики: дисертація на здобуття наук. ступеня к.ю.н. спец. 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право. Дніпро, 2025. 208 с.
25. Чупринський Б. О., Грачук В. С., Карпінська Н. В. Роль державної міграційної політики у забезпеченні прав і захисту біженців під час воєнного конфлікту. *Академічні візії*. 2023. Вип. 26. URL: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.10254647>
26. Шкарупа К. В. Адміністративно-правові засади реалізації державної політики у сфері зовнішньої трудової міграції : дисертація на здобуття наук. ступеня д.ю.н. : спец. 12.00.07 - Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. Харків, 2021. 400 с.
27. Яворський М. Міграція та політика національної безпеки в Україні: тенденції розвитку. *Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку : збірник наукових праць*. Видавництво Львівської політехніки, 2013. Випуск 25. С. 96–100.
28. Dorosh L., Shmahai I. The EU's common migration policy (2020-2022): main directions of implementation and improvement. *Modern Historical and Political Issues*. 2024. №49. P. 9–15.
29. Lori N., Schilde K. A Political Economy of Global Security Approach to Migration and Border Control. *Journal of Global Security Studies*. 2021. Volume 6. Issue 1.

References:

1. Bielai, S. (2019). Stratehichni zasady derzhavnoi polityky bezpeky shchodo protydii nezakonnii mihratsii v Ukraini [Strategic principles of the state security policy on combating illegal migration in Ukraine]. *Visnyk Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy*, 3. Retrieved from <https://periodica.nadpsu.edu.ua/index.php/governance/article/view/289/290>
2. Bychai, R. R. (2023). Derzhavna mihratsiina polityka v konteksti zabezpechennia natsionalnoi bezpeky Ukrainy [State migration policy in the context of ensuring national security of Ukraine]: Doctor of Philosophy dissertation: 052 Political Science. Ivano-Frankivsk: Vasyl Stefanyk Precarpathian National University. 274 p.
3. Bula, S. P., & Zinenko, M. O. (2020). Protse unifikatsii spilnoi mihratsiinoi polityky Yevropeiskoho Soiuzu [The process of unification of the common migration policy of the European Union]. *Rehionalni studii*, 23, 13–18.

4. Hrytsyshena, Z. (2024). Vyklyky dlia derzhavnoi mihratsiinoi polityky v umovakh viiskovoi ahresii [Challenges for the state migration policy under conditions of military aggression]. *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok*, 8. Retrieved from <https://www.nayka.com.ua/index.php/dy/article/view/4412/4447>
5. Drakokhrust, T. V. (2021). Administratyvno-pravovi zasady formuvannia ta realizatsii derzhavnoi mihratsiinoi polityky Ukrainy [Administrative and legal principles of formation and implementation of the state migration policy of Ukraine]: Doctor of Law dissertation. Ternopil: West Ukrainian National University. 434 p.
6. Ivashchuk, O. V., Uhryn, B. V., & Ukrainets, V. V. (2025). Instytutsiini vyklyky mihratsiinoi polityky v konteksti intehratsiinykh protsesiv [Institutional challenges of migration policy in the context of integration processes]. *Transformatsiina ekonomika*, 3 (12), 31–37.
7. Izbash, K. S., & Dereviankin, S. L. (2024). Suchasnyi stan normatyvno-pravovoho zabezpechennia mihratsiinoi polityky Ukrainy v umovakh voiennoho stanu [Current state of regulatory and legal support of Ukraine's migration policy under martial law]. *Pravove zabezpechennia administratyvnoi reformy*, 153–158.
8. Kobets, Yu., & Madryha, T. (2023). Derzhavna mihratsiina polityka Ukrainy v umovakh povnomasshtabnoho vtorhennia [State migration policy of Ukraine under conditions of full-scale invasion]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Serii: Filosofska-politologichni studii*, 48, 252–259.
9. Kovalenko, O. V. (2023). Sotsiokulturna dynamika mihratsiinykh protsesiv u hlobalizovanomu sviti [Sociocultural dynamics of migration processes in the globalized world]: Doctor of Philosophy dissertation: 033 Philosophy. Zhytomyr. 257 p.
10. Krushelnyska, T. A., Ivashova, L. M., & Dovzhenko, S. Ya. (2024). Osoblyvosti mihratsiinoi polityky yak instrumentu resursnoho zabezpechennia povoiennoho vidnovlennia i rozvytku aharnoho sektoru Ukrainy [Features of migration policy as a tool for resource provision of post-war recovery and development of Ukraine's agricultural sector]. *Publichne upravlinnia ta mytne administruvannia*, 3 (42), 25–32.
11. Loiko, V. V., & Naumenko, V. M. (2025). Porivnialnyi analiz mihratsiinoi polityky Ukrainy, Polshchi, Chekhii, Slovachchyny ta Lytvy v umovakh suchasnykh ekonomichnykh transformatsii [Comparative analysis of migration policy of Ukraine, Poland, Czech Republic, Slovakia and Lithuania under conditions of modern economic transformations]. *European Scientific Journal of Economic and Financial Innovation*, 2 (16). Retrieved from <https://journal.eae.com.ua/index.php/journal/article/view/429/336>
12. Malynovska, O. A. (2023). Etnopolityka ta mihratsiina polityka: do pytannia vzaïmozv'iazku i vzaïmoplyvu [Ethnopolitics and migration policy: on the issue of interconnection and mutual influence]. *Political Studies*, 1 (5), 178–198.
13. Malynovska, O. A. (2018). Mihratsiina polityka: hlobalnyi kontekst ta ukraïnski realii [Migration policy: global context and Ukrainian realities]. Kyiv: NISS. 472 p.
14. Melnyk, Yu. (2024). Mihratsiina polityka YeS v konteksti viiskovykh diï v Ukraini ta sviti [EU migration policy in the context of military actions in Ukraine and the world]. *Naukovyi zhurnal "Politykus"*, 1, 169–173.
15. Parkhomenko-Kutsevil, O. I. (2025). Teoretychni zasady formuvannia ta realizatsii derzhavnoi mihratsiinoi polityky Ukrainy v umovakh voiennoho stanu [Theoretical foundations of formation and implementation of the state migration policy of Ukraine under martial law]. *Suspilstvo ta natsionalni interesi*, 10(18), 616–625.
16. Pudryk, D. V. (2021). *Derzhavna mihratsiina polityka v systemi upravlinnia natsionalnym hospodarstvom* [State migration policy in the system of national economy management]: Abstract of Doctor of Economics dissertation: 08.00.03. Sumy. 38 p.
17. Ryndzak, O. T. (2020). Derzhavna mihratsiina polityka Ukrainy: kontseptualni aspekty formuvannia [State migration policy of Ukraine: conceptual aspects of formation]. *Ekonomika Ukrainy*, 9, 66–79.
18. Ryndzak, O. T. (2020). Mihratsiina polityka v systemi intehratsiinykh protsesiv Ukrainy [Migration policy in the system of integration processes of Ukraine]: Abstract of Doctor of Economics dissertation: 08.00.07 – Demography, Labor Economics, Social Economy and Policy. Vinnytsia. 43 p.
19. Semenets-Orlova, I. A. (2024). Mihratsiina polityka: poniattia, sutnist, metodolohiia formuvannia ta ekonomichni aspekty [Migration policy: concept, essence, methodology of formation and economic aspects]. *Ekonomika: realii chasu. Naukovyi zhurnal*, 2 (72), 5–12.
20. Sotula, O. S., & Vasyliaka, O. K. (2024). Mihratsiina polityka pid chas viiny: kryminalno-pravova komparatyva [Migration policy during the war: criminal law comparative analysis]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu*, 2, 25–30.
21. Filippova, V., Lopushynskyi, I., & Plushch, R. (2022). Naslidky suchasnoi mihratsiinoi polityky Yevropeiskoho Soiuzu [Consequences of the current migration policy of the European Union]. *Migration & Law*, 2 (1–2), 26–40.
22. Tsimbolynets, H. (2020). Sotsialno-ekonomichni aspekty mihratsiinoi polityky Yevropeiskoho Soiuzu [Socio-economic aspects of the migration policy of the European Union]. *Mizhnarodnyi naukovyi visnyk*, Special Issue 1(21), 118–129.
23. Chaikovskiy, Yu., & Kharytonov, R. (2021). Formuvannia mihratsiinoi polityky Yevropeiskoho Soiuzu ta yii zviazok z politykoïu bezpeky [Formation of the migration policy of the European Union and its connection with security policy]. *Universytetski naukovyi zapysky*, 6 (84), 138–151.
24. Chehil, B. I. (2025). Zapobihannia orhanamy prokuratury zlochynam, pov'iazanyim iz realizatsiieï derzhavnoi mihratsiinoi polityky [Prevention of crimes related to the implementation of state migration policy by prosecution authorities]: Dissertation for the degree of Candidate of Legal Sciences: 12.00.08 – Criminal Law and Criminology; Criminal Executive Law. Dnipro. 208 p.
25. Chuprinskyi, B. O., Hrachuk, V. S., & Karpinska, N. V. (2023). Rol derzhavnoi mihratsiinoi polityky u zabezpechenni prav i zakhystu bizhentsiv pid chas voiennoho konfliktu [The role of state migration policy in ensuring the rights and protection of refugees during armed conflict]. *Akademichni vizii*, 26. Retrieved from: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.10254647>
26. Shkarupa, K. V. (2021). Administratyvno-pravovi zasady realizatsii derzhavnoi polityky u sferi zovnishnoi trudovoi mihratsii [Administrative and legal principles of implementation of state policy in the field of external labor migration]: Dissertation for the degree of Doctor of Legal Sciences: 12.00.07 – Administrative Law and Procedure; Financial Law; Information Law. Kharkiv.
27. Yavorskyi, M. (2013). Mihratsiia ta polityka natsionalnoi bezpeky v Ukraini: tendentsii rozvytku [Migration and national security policy in Ukraine: development trends]. *Ukrainska natsionalna ideia: realii ta perspektivy rozvytku*, 25, 96–100.
28. Dorosh, L., & Shmahai, I. (2024). The EU's common migration policy (2020–2022): main directions of implementation and improvement. *Modern Historical and Political Issues*, 49, 9–15.
29. Lori, N., & Schilde, K. (2021). A Political Economy of Global Security Approach to Migration and Border Control. *Journal of Global Security Studies*, 6 (1).

Дата надходження статті: 17.08.2026

Дата прийняття статті до публікації: 21.09.2026

Дата публікації статті: 30.09.2026